

Prof. MUDr. Zdeněk Lukáš, CSc. (1934–2012)

Pan prof. MUDr. Zdeněk Lukáš, CSc., se narodil 22. 10. 1934 v Brně. Vysokoškolské vzdělání získal na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity, kde roku 1959 promoval s vyznamenáním. Během posledního roku studií pracoval jako demonstrátor na katedře histologie a embryologie, a tam také později nastoupil jako asistent a následně působil jako odborný asistent. Výzkumnou činnost nejprve směřoval k histochemii transmitterů a enzymů jejich metabolismu a aplikoval je na inervační studie v periférii. V roce 1970 však musel fakultu z politických důvodů opustit a nastoupit jako sekundář na II. ústavu patologie (PAÚ) v Brně. Zde postupně získával novou kvalifikaci (první atestaci z patologie absolvoval již v roce 1973, na druhou však musel čekat celých 11 let) a následně vybudoval histochemickou laboratoř, která se zaměřovala na aplikaci histochemických metod v bioptické diagnostice myopatií, patologii malabsorpčního syndromu, aganglionózy, metabolické střešovací choroby (glykogenózy) a dalších. Zároveň dále rozvíjel histochemickou metodiku a publikoval v tomto směru řadu významných prací. Jeho laboratoři prošla řada lékařů a laborantů, kteří zde byli vyškoleni v nových metodách a jejich interpretaci. V roce 1987 byl prof. Lukáš osloven, aby své výsledky prezentoval na slavnostním zasedání ke 200. výročí narození J. E. Purkyně, konaném v Praze. Ohlas laboratoře se však neomezoval jen na naši republiku, a tak byl pan profesor mnohokrát vyzván, aby přednášel na prestižních mezinárodních konferencích, vycestovat

ale směl pouze do tehdejších NDR a PLR. Profesor Lukáš se tak stal průkopníkem histochemické diagnostiky v České republice. O své zkušenosti a vědomosti se navíc velmi rád a nezištně děлил se svými kolegy a zejména s nespočtem studentů Lékařské fakulty Masarykovy univerzity.

Svoji prozíravost prof. Lukáš prokázal i v letech následujících, kdy byl jedním z prvních lékařů, kteří rozpoznali dalekosáhlý dopad molekulární biologie na medicínu. Není tedy náhoda, že stál u zrodu molekulárně-diagnostické laboratoře na Ústavu patologie ve FN Brno. Zde se, také v rámci spolupráce s Akademií věd České republiky, věnoval dalšímu výzkumu a zavádění nejnovějších diagnostických metod. Nejvíce času pak patrně strávil výzkumem patogeneze myotonické dystrofie. Během svého pedagogického a vědeckého působení prof. Lukáš publikoval celou řadu originálních článků v mezinárodních časopisech, množství monografií a učebních textů.

Profesor Lukáš však nebyl jen významný patolog a vědec, který „trpěl“ nesmírnou touhou po poznání, nýbrž i člověk, který si dovedl života vážít a užívat ze všech stran. Není přehnané tvrdit, že Zdeněk Lukáš patřil k onomu postupně mizejícímu prototypu antický vzdělaného člověka s velmi širokým úhlem rozhledu, zájmu a talentu. To dokládá skutečnost, že byl např. výborný klavírista, či spíše milovník umění obecně. Jednou z jeho vášní bylo i cestování, během kterého však na vědu nikdy nezapomněl. K ilustrativní příhodě došlo během naší společné cesty

autem na konferenci v Ženevě, když jsem se zrovna snažil zorientovat na komplikované šestiproudové křižovatce v jednom z měst na trase. Pan profesor náhle procitl z příjemného podřimování, načež bez okolků ukázal na jedno místo v separátu (který po celou dobu třímal v ruce) a zeptal se mě: „Martine, a co si myslíte o tomhle?“ Podobných příhod i navštívených míst během let neustále přibývalo, a tak, byť to může znít absurdně, jsme se během vzpomínání na pana profesora a psaní tohoto nekrologu i upřímně zasmáli – a myslím, že to by si pan profesor přál nejvíce.

Profesor Zdeněk Lukáš nečekaně zemřel v okamžicích plného štěstí, během dovolené, kterou trávil se svojí rodinou ve Slovinsku.

**Martin Falk, Iva Falková,
Ivana Chytková**
Akademie věd ČR